

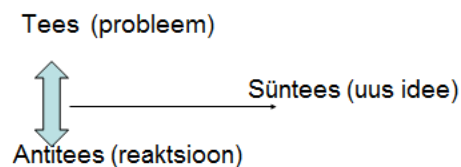
Georg Wilhelm Friedrich Hegeli dialektika ja ajaloo filosoofia

Alustuseks kahe mõiste selgitused:

- 1) dialektika – käsitus, mis tegeleb vastuoludega; tihti nimetatakse esimest vastuolu (nt mingit ühiskondlikku protsessi) *teesiks*, teist *antiteesiks* (reaktsioon esimesele sündmusele) ja nende kokkupõrke tulemusel sündinud lahendust *sünteesiks*.
- 2) ajaloo filosoofia – see on ajaloo kulgemise ja eesmärgi uurimine, ajaloo mõtestamine; ajaloo filosoofiaga on väga palju tegelema saksa filosoof Hegel, kes käsitles ajalugu vabadustunnetuse arenguna (areng idast läände).

Hegeli dialektika

Areng saab toimuda Hegeli arvates läbi vastuolude. Ilma vastuoludeta ei toimu teadlikult tehtud muudatusi inimühiskonnas. Hegel kasutab mõisteid tees, antitees ja süntees.

Selgitus: areng toimub vastuolude ja ebakõlade kaudu

Näide:

Tees (probleem): 18. sajandil ei olnud rahvas rahul sellega, kuidas kuningas Prantsusmaal raha raiskas, rahva maksukoormus oli ebaõiglaselt suur.

Antitees (reaktsioon probleemile): revolutsioon.

Süntees: Prantsuse Vabariik, kodanikuõiguste tekkimine.

Seega saab Hegeli arvates kirjeldada ühiskondlikke muutusi dialektiliselt, vastuolude kaudu.

Ajaloo filosoofia

Ajalugu on Hegeli käsitluses protsess, millel on siht. Ajaloo suunajaks on mõistus, seetõttu maailm areneb täiuslikkuse poole. Ajalugu on eelkõige vabadustunnetuse areng idast läände. Idas (tsivilisatsiooni algusaegadel) oli ainult üks inimene vaba (despoot), läänes aga otsustamisõigusega inimesed. Seega vabadustunnetuse areng kulgeb koos riigi ajalooga. Seda seepärast, et vabadus on võimalik ainult **riigis**. Riik on korrapärastatud ühendus, kus indiviid saab talle antud õiguste piires oma **vabadust kasutada**. Ainult õigus, moraal ja riik on vabaduse garantiiks! Vabadus pole kindlasti

mitte piiramatult oma tahte järgi tegutsemine. Kuna inimesed on oma aistingute, kirgede ja erinevate tungide orjad, siis tuleb seda piirata. **Piiramine on eeldus, mis võimaldab vabaduse.** Ühiskondlike piirangute mõõdupuuks on aga mõistus. Vabadus ongi mõistusest tulenevate normide ja piirangute järgi toimimine.

Nagu eespool öeldud, sünnivad Hegeli arvates uued ideed/lahendused kahe vastandliku arusaama konfliktisituatsioonist. Nii tuleb ka ajaloolisi sündmusi vaadelda.

Kokkuvõtlikult:

Hegeli arvates oli vabaduse tunnetamise arengu esimene etapp despootia (idamaades, nt Indias, Pärsias, Egiptuses), kus oli vaba ainult valitseja; teiseks arengu etapiks pidas ta antiikset demokraatiat (Vana-Kreeka ja Vana-Rooma, kus vabad ei olnud ainult valitsejad, vaid ka hääleõiguslikud kodanikud); vabadustunnetuse arengu kõrgeima etapi all pidas Hegel silmas germaani rahvaste ühiskonnakorraldust, sest germaani rahvad olid kristliku vaimsuse kandjad, kes mõistsid, et läbi kristluse saab inimene olla vaba. Kristluse tõelise olemuse väljendajaks pidas Hegel Saksamaal välja kujunenud protestantismi.

Kasutatud allikad

Kirjandus:

E. Saarinen, *Läänemaise filosoofia ajalugu tipult tipule Sokratesest Marxini*. Tallinn, Avita 1996

Internet:

<http://filosoofia.indrekmeos.xyz/konspektid/hegel.html> (Külastatud 06.03.2020)

https://webzone.ee/a_t_maa/Hegel.html (Külastatud 06.03.2020)